WORD VS. TERM IN THE PRESENT DAY SCIENTIFIC TERMINOLOGY

Oana Magdalena Cenac

Assoc. Prof., PhD, "Dunărea de Jos" University of Galaţi

Abstract: Starting from the linguists' concern with today's scientific terminology in order to identify the means of expression and designation able to provide access to specialized meaning, so that to lead to accurate communication, our paper aims at emphasizing the peculiarities of today's scientific terminology in the context of extending the interest in all aspects of specialized communication. The studies dealing with the analysis of various terminologies (linguistic, mathematic, economic, etc.) pose the problem of the limits between term and word, which is an arduous task, as the two basic units have similarities, and also differences.

Keywords: terminology, term, word, communication, meaning.

Terminologie şi terminologii. Delimitări conceptuale[1]

Terminologia este, în primul rând, disciplina științifică care cercetează termenii specializați, utilizați într-un domeniu distinct al științei, tehnicii artei ș.a., denumirile obiectelor sau conceptelor specifice unui (sub)domeniu, modul de funcționare a termenilor și a unităților terminologice în limbă, precum și aspectele legate de traducerea și clasificarea acestora. Terminologia se ocupă de comunicarea specializată, realizată fără echivoc într-un anumit domeniu ştiinţific, tehnic, profesional. Unitatea fundamentală a terminologiei este *termenul* sau *unitatea terminologică*, la care se adaugă elementele non-lingvistice.

[1] *Analiza noastră are în vedere Angela Bidu-Vrănceanu et alii, Dicționar de științe ale limbii, Editura Nemira, București, 2001, s.v. TERMINOLOGIE; Angela Bidu-Vrănceanu, Lexicul specializat în mișcare. De la dicționare la texte, Editura Universității din București, București, 2007, p. 15-41; Rodica Nagy (coord.), Dicționar de analiză a discursului, Institutul European, Iași, 2015, s.v. CUVÂNT.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V4048 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:50:50 UTC)

Originile disciplinei se află în Antichitatea greacă, acolo unde raportul nume-obiect era discutat de filosofii greci Polaton, în dialogul Cratylos, de Aritotel, în Organon. Bazele terminologiei au fost puse de Eugen Wüster, evoluția disciplinei fiind influențată și de contribuția școlii sovietice, mai ales de cele ale lui D.S.Lotte.

Cercetările mai recente fac distincție între o *terminologie internă* și o *terminologie externă*. *Terminologie internă* are în vedere comunicarea strict specializată într-un domeniu, scopul principal fiind definirea riguroasă, normativă, standardizată și impunerea conceptelor, unele dintre acestea având un caracter internațional datorită extinderii cercetărilor științifice, standardizării terminologice și comercializării produselor. În *terminologia internă* rolul lingvisticii este secundar, limitat la atribuirea de nume, la impunerea formelor lor (cu explicarea originii sau a formării lor), problemele conceptual-semantice căzând în sarcina specialiştilor.

Terminologia internă a apărut în deceniile patru şi cinci ale secolului al XX-lea şi a avut ca obiectiv asigurarea unei comunicări univoce, precise într-un anumit domeniu de activitate. Funcţiile acestui tip de terminologie sunt: de reprezentare a cunoştinţelor, stabilind denumiri pentru produse, concepte noi etc. şi de transmitere a cunoştinţelor. Desemnarea şi exprimarea noţiunilor şi termenilor utilizaţi în limbile de specialitate este legată de forme canonice reprezentate prin semne de diferite tipuri: de la cuvintele unei limbi, la litere, cifre, simboluri, pictograme etc. Principalele organisme internaţionale care se ocupă cu impunerea termenilor ştiinţifici sunt: ISO (International Organisation for Standardisation), AFTERM (Asociaţia franceză de terminologie), Term New (Reţeaua internaţională a terminologiei creată de Infoterm)

Terminologia internă îşi atinge obiectivele normative prin realizarea de bănci de date terminologice, mai nou, dezvoltându-se lingvistica corpusului. Caracterul normat, standardizat este strict condiţionat de apartenenţa la un anumit domeniu şi atrage un caracter convenţional care asigură non-ambiguitatea. De exemplu, „*apă*” este definit în chimie prin combinaţia H_2O, iar în fizică prin temperaturile de fierbere şi de îngheţ. Termenul „*căldură*” are definiţii operatorii diferite în funcţie de domenii: în fizică, prin viteza de deplasare a particulelor, în chimie, în funcţie de atomi, molecule etc.

De la terminologia internă, a specialistului s-a ajuns în ultimele decenii la o *terminologie externă*, de interes mai larg pentru nespecialişti. Terminologia externă se constituie în lucrările din ultimul deceniu şi îşi propune o descriere a termenilor ca fapte naturale (nu conveţionale ca în terminologia internă), similar cu cuvintele lexicului comun.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V4048 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:50:50 UTC)

Opoziţia se face astfel între prescriptiv, normativ, caracteristici ale terminologiei interne şi descriptiv în terminologie externă. Alte distincţii se fac între *perspectiva onomasiologică*, proprie terminologiei interne şi cea *semasiologică*, preponderentă în *terminologia externă*.

Obiectivul terminologiei externe este explicarea şi descrierea termenilor de specialitate în sine sau în relaţia cu limba comună, prin raportare la contextul lingvistic şi extralingvistic, perspectiva lingvistică fiind legată de actualizarea termenilor în discurs. Terminologia externă are în vedere interesul larg pentru identificarea şi utilizarea adecvată a sensului specializat de către vorbitorii obişnuiţi. În acest tip de comunicare interesează nu numai emiţătorul, mai mult sau mai puţin specialist, ci şi destinatarul, dela vorbitorul obişnuit la lingvist. Sunt importante şi canalul comunicării (mass-media) şi condiţiile de uzaj. Astfel, *terminologia externă* se intercondiţionează nu numai cu semantica, lexicologia, ci şi cu pragmatica.

Metoda, obiectul şi scopul terminologiei

Metoda pentru *terminologia externă* trebuie să fie prioritar lingvistică. Din această perspectivă, metodele care se detaşează în *terminologia externă* sunt analiza paradigmatică şi cea sintagmatică. Prima dintre ele îşi propune definirea şi interpretarea sensului specializat în mod riguros, dar accesibil vorbitorului obişnuit. Relaţiile semantice paradigmatice de tipul polisemie, sinonimie, antonimie, hiponimie, câmpurile lexico-semantice, formele de manifestare şi rolul lor în diverse terminologii oferă rezultate interesante pentru *terminologia externă*.

Analiza sintagmatică a textelor şi contextelor în care apare limbajul specializat are un rol fundamental în *terminologia externă*. Concepută ca un auxiliar al analizei paradigmatice, analiza sintagmatică are un rol prelimiar sub aspectul textelor şi un rol de rafinare în ceea ce priveşte contextele. În majoritatea terminologiilor, se constată existenţa unei sintagme fixe prin care se exprimă subdiviziuni conceptuale importante. De exemplu, în matematică *triunghi isoscel, triunghi dreptunghic* faţă de *triunghi* în general; în lingvistică, *analiză fonetică, analiză distribuţională, analiză semică*; în ştiinţele politice – *politică externă, politică internă*.

Obiectul oricărui tip de terminologie este *termenul*. În *terminologia externă*, obiectul de cercetare presupune precizarea relaţiei dintre *termen* şi *cuvântul*. Diversele aspecte ale raportului termen / cuvânt se bazează pe analiza semantică, admisă ca primordială în *terminologia externă*. Analiza sensurilor metaforice sau a „deviaţiilor" semantice, dovadă certă a trecerii *termenului* la *cuvânt* este în atenţia a numeroase studii

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V4048 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:50:50 UTC)

cunoscute sub numele de dinamică semantică sau neologie semantică. Exemple de termeni deveniţi cuvinte în română, franceză sau alte limbi provin din domenii variate: *oxigen, oţel, trafic, vitamină, virus, frână, ecuaţţie, tangent, algoritm.*

Nu toţi termenii care ajung la un moment dat în limba comună se pot impune aici, iar specializarea strictă şi interesul limitat le păstrează calitatea de termeni. De pildă, în 2006, când în România se extindea gripa aviară, termeni ca *epizootie* şi *epizootic* au fost frecvent utilizaţi în mass-media. Echivalenţa cu *epidemie*, *molimă*, indicată la sfârşitul definiţiei[2] obligă la compararea şi diferenţierea prin selectarea componentei „*la un număr mare de animale (şi nu la om)*" – trăsătură care diferenţiază *epizootia* de *epidemie*. Interesul limitat faţă de termenul *epizootie*, accesul relativ la sensul specializat nu reprezintă factori favorabili trecerii acestui termen la statutul de cuvânt şi la asimilarea lui în limba română. Interesul vorbitorilor nespecializaţi care atrage şansele impunerii unui termen în limba comună poate fi corelat cu anumite domenii. Astfel, domenii precum informatica, economia, ştiinţele sociale se plasează pe poziţii de interes. *Calculator, inflaţie, indice, tranzacţie, parteneriat, client, bancă, cotaţie*, *monitoriza* sunt exemple care au circulaţie aproape curentă.

Scopul terminologiei este *înregistrarea*, *explicarea* şi *descierea termenilor specializaţi* din diverse domenii. Precizarea libertăţilor şi a limitelor utilizării sensului specializat şi/sau a celorlalte sensuri pe care le capătă un termen în limba comună urmăreşte realizarea unei comunicări adecvate.

Cuvânt vs termen

La modul general, *lexicul* este definit ca totalitatea cuvintelor unei limbi, este o abstracţiune de care se apropie dicţionarele generale ale unei limbi care însumează o mare cantitate de cuvinte (de la 50.000 la peste 150.000)[3] greu de cunoscut şi de utilizat de vorbitorii unei limbi. De aceea, s-a impus delimitarea *lexicului comun* (care cuprinde cuvinte care asigură înţelegerea dintre vorbitori la nivelul limbii comune) şi *lexicul specializat* care însumează diverse *terminologii* (sau limbaje specializate specifice ştiinţei şi tehnicii), repartizate în funcţie de criterii profesionale, sociale şi culturale: terminologia agricolă, lingvistică, matematică, sintactică, informatică, economică, a mediului ş.a. Se

[2] *În Dicţionarul explicativ al limbii române, ed. a II-a, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1996, s.v. EPIZOOTIE: „extinderea unei contagioase într-un timp scurt, prin contaminare, la un număr mare de animale, dintr-o localitate, regiune etc.; boleaznă, epidemie, molimă."*

[3] *Menţiunea numerică are în vedere Angela Bidu-Vrănceanu, Lexicul specializat în mişcare. De la dicţionare la texte, Editura Universităţii din Bucureşti, Bucureşti, 2007, p. 15.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V4048 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:50:50 UTC)

consideră[4] că există două tipuri de lexic specializat: unul reprezentat de un trunchi comun prin faptul că e alcătuit din termeni cu o difuzare mai largă (realizată prin învăţământ şi media); termeni de acest tip apar şi în texte destinate unui public larg; al doilea tip de lexic specializat este alcătuit din termeni strict specializaţi în fiecare domeniu, reprezentând o terminologie tehnico-ştiinţifică specifică.

Cuvântul este o unitate lingvistică complexă, realizată simultan ca unitate fonetică, semantică şi gramaticală. Cuvintele fiecărei limbi au o anumită structură fonologică, morfologică (combinaţii determinate de morfeme), semantică (dezvoltarea specială a polisemiei, relaţii de sens proprii – sinonime, antonime, hiponime) şi o anumită structură sintactică.

Lingvistica tradiţională consideră *cuvântul* o unitate fundamentală, opusă sunetelor, literelor, silabelor, propoziţiilor şi frazelor. Cea mai simplă definiţie a *cuvântului*, oferită de lingvistica tradiţională, este aceea conform căreia „*cuvântul este un grup de litere, într-o transcriere alfabetică, aflat între două spaţii tipografice albe (blancuri)*”[5].

În lingvistica structuralistă, *cuvântul* se opune *lexemului* (grup care reprezintă o unitate funcţională: pomme de terre = cartof) sau *termenului* (ca unitate în diferite ştiinţe). Toate aceste unităţi, spre deosebire de *cuvânt*, sunt monosemantice. Cuvintele polisemantice sunt reprezentate în dicţionare printr-un singur articol (sau cuvânt-intrare), iar prin analiza semică se încearcă dezambiguizarea sensurile unui astfel de cuvânt.

Din perspectiva analizei discursului, *cuvântul* şi *lexemul* (desemnează unitatea funcțională fundamentală dintr-un câmp lexical, care se relvă în limbă sub formă de cuvânt. Astfel, elementul formator al câmpului lexical nu mai este considerat cuvântul, ci lexemul, care se referă strict la conținuul semantic lexical al unui cuvânt) sunt unități lexicale cu valoare denominativă, având funcție referențială. Ceea ce le deosebește este faptul că lexemul aparține lexicului limbii, în timp ce cuvântul este actualizarea unui lexem în cadrul discursului.

Cuvântul poate intra în relaţie cu unităţi mai mici decât el (fonemul, morfemul), sau mai mari decât el (sintagma, propoziţa, fraza, enunţul, textul) şi se defineşte ca unitate relativ autonomă căreia i se pot fixa limitele prin trei procedee:

[4] *Maria Teresa Cabré, ”Terminologie ou terminologies? Spécialité linguistique ou domaine interdisciplinaire”, în Meta, XXXVI, 1, 1991, apud Angela Bidu-Vrănceanu, op.cit., p. 15-16.*
[5] *Angela Bidu-Vrănceanu et alii, Dicţionar de ştiinţe ale limbii, Nemira, 2001, s.v. CUVÂNT.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V4048 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:50:50 UTC)

a. *permutarea* (o unitate presupusă a fi cuvânt şi poate schimba locul în enunţ). Se poate spune: *Elevul <u>învaţă</u> mult. / <u>Învaţă</u> elevul mult*.

b. *substituţia* (în locul fragmentului analizat se poate pune altul de acelaşi tip): *Elevul <u>învaţă</u> mult. / Elevul <u>studiază</u> mult.*, dar nu se poate substitui *elevul* cu *pisica*.

c. *distribuţia* este strâns legată de asocierea termenului analizat cu alţi termeni. În exemplele de mai sus, verbele se asociază numai cu nume de fiinţe.

Aplicând cele trei criterii, se probează autonomia cuvântului şi se obţine următoarea definiţie: cuvântul este ”*orice fragment care are autonomie faţă de enunţ, prezintă o distribuţie proprie, paote fi substituit cu o unitate similară şi este permutabil*.”[6]

Deşi statutul *cuvântului* ca termen de specialitate a fost deseori contestat din cauza conţinutului său marcat de un anumit grad de imprecizie, specialiştii au stabilit câteva *trăsături* prin care au încercat să determine noţiunea de *cuvânt*. Între aceste trăsături, pot fi menţionate[7]: *stabilitatea interioară* (adică imposibilitatea de a fi întrerupt prin pauză în conversaţia obişnuită şi de a suferi o reorganizare internă a părţilor constituente – foneme - sau ataşarea altor elemente decât a morfemelor legate – afixe şi desinenţe), *posibilitatea de schimbare a poziţiei* în cadrul sintagmei (sintagma *dezbatere interesantă* poate avea şi ordinea *interesantă dezbatere*), *comutativitatea*, dacă nu face parte dintr-o structură fixă, expresie etc. (în enunţul *mută scaunul lângă birou*, cuvântul *scaunul* poate comuta cu *biblioteca, fotoliul* sau orice alt obiect ce poate fi deplasat în poziţia respectivă; în timp ce, în construcţia *om cu scaun la cap*, cuvântul *scaun* nu poate fi înlocuit cu altul.), *separabilitatea*, adică posibilitatea ca între două cuvinte să poată fi plasate alte unităţi ale limbii (morfeme, cuvinte, sintagme etc.) şi *pauza posibilă*, adică posibilitatea cuvântului de a fi precedat / urmat de o pauză în emisia enunţului. Plecând de la aceste trăsături, cuvântul se delimitează clar de morfem şi de sintagmă.

Cuvintele unei limbi pot fi, în raport cu ea, *primare* (din punctul de vedere al originii, acestea pot fi moştenite sau împrumutate, ori pot fi construcţii onomatopeice) sau *secundare* (construcţii care pornesc de la cele primare şi se pot analiza în componente ce reprezintă mijloace de creaţie lexicală internă ale limbii). Din punctul de vedere al conţinutului, cuvintele pot fi *pline* sau *lexeme* (de pildă substantivele care trimit la realităţi extralingvistice de la trăsăturile cărora îşi structurează un conţinut semantic din

[6] *Angela Bidu-Vrănceanu, Limba română contemporană. Lexicul, Editura Humanitas, Bucureşti, 2005, p. 16.*
[7] *v. Rodica Nagy (coord.), Dicţionar de analiză a discursului, Institutul European, Iaşi, 2015, s.v. CUVÂNT.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V4048 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:50:50 UTC)

perspectiva organizării elementelor limbii) sau *instrumente gramaticale* (au rolul de a realiza raporturile în propoziție, în frază și în discurs).

Termenul este un element al unei terminologii sau al unui limbaj specializat, fiind o desemnare compusă din unul sau mai multe cuvinte, care formează unități terminologice, cu caracter convențional, fiind alcătuite din combinații de litere, cifre și pictograme, din abrevieri, coduri, simboluri sau din formule matematice, fizice, chimice etc. *Termenul* este un *semn lingvistic* compus dintr-un *semnificant* (expresie, formă externă) şi un *semnificat* (noțiune), a cărui funcționare este una specifică, normată, altfel spus semnificația termenului nu este atribuită numai de locul pe care-l deține într-un sistem conceptual, ci este determinată în același timp și de contextul lingvistic și extralingvistic în care este utilizat.

Termenii sau unitățile terminologice trebuie să îndeplinească câteva *condiții*[8]: să fie unități lingvistice integrabile în enunţuri; să fie unități ale cunoaşterii cu caracter stabil; spre deosebire de alte semne lingvistice, extensiunea semantică a termenului se defineşte în raport cu semnificatul pentru că în terminologie se pleacă de la concept pentru a se întreba cum se numeşte sau cum s-ar putea numi acesta; semnificatul unui termen se defineşte în raport cu un ansamblu de semnificaţii apartinând aceluiaşi domeniu (ansamblu semantic care poate fi o disciplină, o ştiinţă, o tehnică adică întotdeauna un domeniu specializat); pentru o noţiune dată există teoretic o singură denumire, ceea ce duce la postulatul univocităţii raportului dintre denumire (semnificant) şi noţiune (semnificat); acest raport nu se respectă întotdeauna pentru că există termeni sinonimi sau termeni polisemantici. De pildă *acţiune* înseamnă: în gramatică „ceea ce exprimă verbul”, în teoria şi critica literară „desfăşurarea întâmplărilor într-o operă literară”, în domeniul juridic „proces, act prin care se cere deschidera unui proces”; modurile de formare a termenilor pot fi speciale, atât în ceea ce priveşte bazele, cât şi elementele formative (sufixe, prefixe, prefixoide, compuse), iar în terminologie pot exista construcţii perifrastice şi contexte specializate; în cazul termenului, omonimia nu constituie un risc de ambiguitate, dată fiind apartenenţa la o clasă semantică dată.

Definirea termenului ca obiect al terminologiei presupune o *clasificare* în funcție de modalitățile sau formele de exprimare. Astfel, prima distincție trebuie făcută între exprimarea prin *semne lingvistice* și/sau prin *semne extralingvistice*. Caracterul

[8] *v. Rodica Nagy (coord.), op.cit., s.v. TERMEN.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V4048 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:50:50 UTC)

convențional presupus de orice termen specializat este mai evident în cazul semnelor extralingvistice.

Semnele extralingvistice care exprimă sensuri specializate (termeni) pot fi reprezentate prin cifre, litere, simboluri (sau combinarea acestora), formule matematice sau chimice ș.a.[9] Caracterul convențional al semnelor nelingvistice face dificilă interpretarea lor de către nespecialiști. Din acest motiv, extinderea acestor termeni în limba comună este izolată, limitată, adică nu există riscul ambiguității semantice, iar precizia sensului specializat este respectată. Numai terminologia internă are ca obiect de cercetare termeni exprimați prin semne extralingvistice.

P. Lerat[10] susține că a descifra sensul unei teoreme, a unei radiografii, a unei formule chimice sau matematice presupune o competență științifică sau matematică. Pe de altă parte, interpretarea unei definiții științifice, prin limbajul natural mai mult sau mai puțin accesibil lasă loc unei decodări, fie și parțiale.

Termenii reprezentați prin semne extralingvistice pot avea uneori caracteristici lingvistice. În EURO 2016 apare un radical lingvistic ușor de recunoscut, iar semnul poate fi considerat mixt. Există situații de termeni tehnico-științifici pentru care se utilizează siglele corespunzătoare. Adriana Stoichițoiu-Ichim[11] exemplifică această situație cu: TVA (taxă pe valoare adăugată), IMM (întreprinderi mici și mijlocii), RMN (rezonanță magnetică nucleară). ATI (anestezie-terapie intensivă), PVC (policlorură de vinil) ș.a.

Termenii desemnați numai prin semne lingvistice (reunirea dintre un complex sonor dintr-o limbă naturală și un semnificat) trebuie să respecte o serie de *condițiirestrictive*[12]: funcția denotativă, reprezentată de capacitatea de a denumi un obiect prin intermediul conceptului; o bună definiție care îi conferă calitatea de termen; biunivocitatea denumirii, care îi asigură monoreferențialitatea, monosemantismul și nonambiguitatea; aparteneța la un anumit câmp terminologic; valoarea invariabilă într-o anumnită comunitatea profesională și lingvistică, ceea ce îi conferă stabilitate; normarea în comunitatea experților sau cu codificarea prin normă; stabilitatea termenului se poate

[9] *Juan C.Sager, "Pour une approche functionnelle de la terminologie", în H.Béjoint et Ph. Thoiron, 2000, p. 40 sqq. apud Angela Bidu-Vrănceanu, Lexicul specializat în mișcare. De la dicționare la texte, Editura Universității din București, București, 2007, p. 34.*
[10] *Pierre Lerat, Les langues spécialisées, Presses Universitaires de France, Paris 1995, apud Angela Bidu-Vrănceanu, op.cit., p. 35.*
[11] *Adriana Stoichițoiu-Ichim, Creativitate lexicală în româna actuală, Editura Universității din București, București, 2006, p. 125-131.*
[12] *Pentru o sinteză foarte riguroasă a condițiilor pe care trebuie să le îndeplinească un termen v. Bernd Spillner, "Terminologies et connotations", în Français scientifique, 1994, p. 53 sqq.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V4048 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:50:50 UTC)

impune și diacronic; neutralitatea termenului sau absența varietății lui diafazice, a mărcilor de modalitate și de afectivitate (evitarea conotațiilor).

Respectarea parțială a condițiilor impuse termenilor se remarcă în științele sociale și umaniste, în cele economice, iar rigurozitatea îndeplinirii criteriilor mai sus amintite este evidentă în științele exacte: matematica, chimia, mineralogia etc. Ca excepție[13] este semnalată polisemia adj. fr. *chlorhydrique* care, în funcție de context, poate să însemne ”făcut din clor” sau ”de natura clorului” (spre deosebire de substantivul corespunzător care este monosemantic).

Termenii reprezentați prin semne lingvistice se clasifică[14] în *unități simple* sau *complexe* (grupuri de cuvinte, sintagme, expresii etc.). Unitățile complexe sunt supuse unui proces de terminologizare în grade diferite. Pe axă paradigmatică, trebuie să fie respectate condițiile conceptuale corelate cu caracterul stipulativ manifestat la nivelul semnificației. Pe axa sintagmatică trebuie urmărită recurența grupului, specificul și coeziunea semnificației, condiții care conduc la stabilitatea unității complexe.

Specialiștii sunt de acord că îndeplinirea integrală a condițiilor impuse termenilor este greu de realizat, dar gradul de satisfacere a acestora, variabil de la o terminologie la alta, reprezintă o grilă obiectivă de caracterizare individuală și / sau comparativă[15]. Încălcarea unora dintre condiții poate contribui la precizarea raportului dintre *termen* și *cuvânt*.

Definirea, clasificarea și precizarea limitelor între *cuvânt* și *termen* nu au reușit să stabilească cu precizie când și unde se termină *termenul* și începe *cuvântul*. Rezolvarea problemei se află în stabilirea precisă a asemănărilor și deosebirilor, nu întotdeauna clar remarcate, existente între cele două concepte. În ceea ce privește asemănările, se constată că termenul nu este radical diferit de cuvânt, altfel spus, pot fi cercetate după același model lingvistic. Asemănările sunt justificate în cazul celor care interpretează terminologia din perspectivă externă, considerând termenul un semn lingvistic viu care poate reda raportul limbă/cultură, limbă/societate.

---

[13] *Loic Depecker, Entre signe et concept. Eléments de terminologie générale, Presses Sorbonne Nouvelle, Paris, 2002, p. 48, 105 apud Angela Bidu-Vrănceanu, Lexicul specializat în mișcare. De la dicționare la texte, Editura Universității din București, București, 2007, p. 37.*

[14] *Pentru o clasificare a termenilor în general și în limba română, v. Ioana Vintilă-Rădulescu, Terminologia și problemele ei actuale, București, 1999 și articolele despre TERMEN, TERMINOLOGIE (p. 556-558) din, Marius Sala (coord.), Enciclopedia limbii române, Univers Enciclopedic, București, 1996.*

[15] *Angela Bidu-Vrănceanu (coord.), Lexic comun / Lexic specializat, Editura Universității din București, București, 2000.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V4048 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:50:50 UTC)

Se ajunge astfel la precizarea diferențelor: termenul admite extinderi textuale și contextuale care îl diferențiază în mai mică măsură de cuvânt, supunându-l riscurilor impreciziei semantice prin determinologizare și prin ambiguitate. Tipul de comunicare și tipul de discurs ajung să fie premisa distincției dintre *termen* și *cuvânt*: termenul se caracterizează prin *monosemantism*, stabilit la nivelul unui anumit domeniu spre deosebire de cuvânt care e virtual *polisemantic*.[16]

Transferul termenului în texte și contexte de largă circulație implică un proces de determinologizare a sensului specializat în grade diferite. Atunci când *termenul* capătă, pe lângă dimensiunea denotativă, proprie sensului specializat, și una conotativă, apropierea lui de *cuvânt* este maximă. I. Meyer și K.Mackintosh[17] exemplifică cazurile de determinologizare a unor termeni: *virtual* merge de la *virtual memory* (informatică) la *virtual sex*, *virtual travel*; *recycling* (domeniul mediului) ajunge să însemne în comunicarea generală ”reutilizare”.

În concluzie, se poate spune că tipul de *comunicare* și de *discurs*, gradul de *determinologizare* și, mai ales raportul *denotație / conotație* reprezintă singurele criterii relative de indicare a raportului dintre *termen* și *cuvânt*.

Bibliografie:

Bidu-Vrănceanu Angela (coord.), *Lexic comun / Lexic specializat*, Editura Universității din București, București, 2000.

Bidu-Vrănceanu Angela *et alii*, *Dicționar de științe ale limbii*, Editura Nemira, București, 2001.

Bidu-Vrănceanu Angela, *Limba română contemporană. Lexicul*, Editura Humanitas, București, 2005

Bidu-Vrănceanu Angela, *Lexicul specializat în mișcare. De la dicționare la texte*, Editura Universității din București, București, 2007.

Cabré Maria Teresa, ”Terminologie ou terminologies? Spécialité linguistique ou domaine interdisciplinaire”, în *Meta*, XXXVI, 1991.

[16] *Maria Teresa Cabré, ”Sur la representation mentale: bases pour une tentative de modélisation”, în H.Béjoint și Ph. Thoiron, p. 30, 35 apud Angela Bidu-Vrănceanu, Lexicul specializat în mișcare. De la dicționare la texte, Editura Universității din București, București, 2007, p. 38.*

[17] *Ingrid Meyer și Kristen Mackintosh, ”L'Étirement du sens terminologique, aperçu du phénomène de la déterminologisation” în H.Béjoint și Ph. Thoiron, 2000, p. 198 sqq. apud Angela Bidu-Vrănceanu, op.cit, p. 39-40.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V4048 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:50:50 UTC)

Cabré Maria Teresa, ”Sur la representation mentale: bases pour une tentative de modélisation”, în H.Béjoint și Ph. Thoiron, 2000, p. 20 *sqq*.

Depecker Loic, *Entre signe et concept. Eléments de terminologie générale*, Presses Sorbonne Nouvelle, Paris, 2002, p. 48, 105.

*** *Dicţionarul explicativ al limbii române,* ed. a II-a, Editura Univers Enciclopedic, București, 1996.

Lerat Pierre, *Les langues spécialisées*, Presses Universitaires de France, Paris, 1995.

Meyer Ingrid și Mackintosh Kristen, ”L'Étirement du sens terminologique, aperçu du phénomène de la déterminologisation” în H.Béjoint și Ph. Thoiron, 2000, p. 198 *sqq*.

Nagy Rodica (coord.), *Dicționar de analiză a discursului*, Institutul European, Iași, 2015, *s.v.* CUVÂNT.

Sala Marius (coord.), *Enciclopedia limbii române*, Univers Enciclopedic, București, 2006.

Sager C. Juan, ”Pour une approche functionnelle de la terminologie”, în H.Béjoint et Ph. Thoiron, 2000, p. 40 *sqq*.

Spillner Bernd, ”Terminologies et connotations”, în *Français scientifique*, 1994, p. 53 *sqq*.

Stoichițoiu-Ichim Adriana, *Creativitate lexicală în româna actuală*, Editura Universității din București, București, 2006, p. 125-131.

Vintilă-Rădulescu, Ioana, *Terminologia și problemele ei actuale,* București, 1999.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V4048 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:50:50 UTC)